

627

£2-..

o/x

2831

Cpt. of collection
of tracts of 1590-

No

BERNARDINI
TELESII
CONSENTINI.

Liber

DE MARI.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M. D. XC.

Apud Felicem Valgrifium.

BERNARDINI

T E L E S I I

CONSENTINI

Liber

D E M A R I .

EX M. P. R. I. N. C. I. P. I. O.

VIET. CENT.

VENETIS M. D. XC.

Apud Felice m Valgrano.

ANTONIUS

PERSIVS

FRANCISCO PATRICIO

Platonicae Philosophiae

In Ferrariensi Gymnasio
Professori Celeberrimo.

S. P. D.

EMINISTI eruditissime
Patriti, cum Venetijs commo-
raremur, me tibi nouam Tele-
sij Philosophiam, ac Philoso-
phandi rationem saepius commen-
dare, & te hortari, ut libros eius

de natura legeres diligenter. Quod ubi est à te fa-
ctum, cum multa offenderes in ijs, quae veluti Demo-
critica Delio quopiam natatore indigerent, me identi-
dem tanquam in eorum lectione diutius versatum,
ac Telesij familiarem consulebas, Ego igitur liben-
ter, & obscura quaecunque tibi essent interpreta-
bar, & obycientium sese dubitationum scrupulos exi-
mebam, quoad pcteram. Ita ad calcem usque operis cum
legendo peruenisses, iam honorisf. è de eo loqui capisti,
& ipsum ueteribus philosophis anteferres. Scripsisti quo-

que à me rogatus in eam philosophiam dubitationes tuas nonnullas, quas ad Telesium transmissi. Ex eo candidissimus philosophus quanti tuum faceret iudicium, haud obscure significauit, cum deinceps sua scripta ad tuum sensum exigere non sit grauatus. Cum igitur libellum eius de mari ab ipso primum editum, atque aliquibus ex eiusdem scriptis ad eandem rem pertinentibus auctum, denuo imprimendum curarem, patrem ipsi, ac patronum nullum Patricio aptiorem inuenire me posse existimaui, tuaq; idcirco ipsum fidei comendare decreui. Tu, si constans es, in summi uiri laude, ut te esse mihi, & natura, & consuetudo tua suadet, huiusce opusculi patrocinium suscipias libenter, ac tuam in eo tuendo non vulgarem eruditionem plaudentibus omnibus explicabis. Feceris autem mihi pergratum, si meis uerbis communem amicum, ac familiarem Franciscum Mutum, & tuum, & Telesij præclarum propugnatorem ingenij. & eruditionis laude ornatissimum salutaueris, meeq; ipsi nomine dixeris, cum ego ipsius beneficio plerosque ex ijs, quos iam edo libellos fuerim nactus expectare, ut eosdem idem ipse meliores, atque alios eiusdem Auctoris nondum editos nobis eruat alicunde. Vale, ac mei mutuo memor esto, Patauio.

BERNARDINI TELESI CONSENTINI De Mari.

*Mare non propria natura salsum esse, sed dulcibus eius
partibus a Sole in vapores actis, & calida, siccaq;
exhalationis commistione salsum esse fa-
ctum, & perpetuò tale fuisse Ari-
stoteli visum. Cap. I.*

AVSA, inquit, Aristoteles, quæ antiquo-
res adduxit, vt Mare vniuersum aquæ
principium, & corpus esse existimarêt,
hæc est: Nam consentaneum videri po-
test, quoddam totius aquæ corpus es-
se, quemadmodum, & aliorum elemen-
torum moles coagmentata est, & prin-
cipium, ob copiam, vnde distributa

2. Meteor.
cap. 2.
Text. 6.

mutatur, & alijs admiscetur: vt ignis quidem in supero lo-
co; aeris autem copia in eo, qui est citra ignem; Terræ corpus
id, circa quod omnia hæc sunt manifeste posita: ex quo con-
stat eadem ratione, de aqua, & necessario inquirendum. Nul-
lum autem aliud tale collectum corpus, præter maris vastita-
tem, ut cæterorum elementorum, positum videtur. Annium
enim nec collectum est, nec manet, sed ueluti quotidie gigna-
tur, semper conspicitur: Mare igitur humidorum, & totius
aquæ principium esse, ob hanc dubitationem visum est. Quo-
circa, & flumina non tantum in ipsum, sed ex eo fluere ali-
qui inquirunt; quod enim salsum est, si coletur, fieri potabile.
Huic autem dubitationi dubitatio altera opponitur; quid
tandem causæ, sit cur aqua hæc simul stans, potabilis non sit,
sed

- „ Sed falsa; si quidem totius aque principium est? causa, inquit,
 Text. 7. maris falsedinis propositam dubitationem soluet, & efficiet,
 „ ut primam de mari existimationem rectè & necessariò summa
 „ mus. tum illam explicans; quoniam, inquit, aqua circa Ter
 „ ram, quemadmodum & circa eam aeris globus, & circa huc,
 „ qui dicitur ignis, obtenditur. Sol autem, hoc modo feratur,
 „ ob eamque causam mutatio existat, & ortus, atque interitus;
 „ id quod tenuissimum est, & dulcissimum quotidie effertur,
 „ secernique, & in vaporem mutatum superiora petere uide
 „ tur; illic autem rursus obfrigus concretum iterum deferatur,
 Text. 10. idque natura perpetuò facere (vt antea dictum est) instituit.
 Text. 10. „ Itaque, inquit, quòd potabile est, & dulce, uniuersum ob leui
 „ tatem attollitur, quòd autem falsum est, præ pondere subsi
 „ dit; non in suo ipsius proprio loco; etenim existimandum
 „ est, de hoc rectè dubitatum esse; absurdum nanque est, nisi ali
 „ quis aqua, vt ceterorum elementorum, sit locus, atque hanc
 „ esse solutionem: is enim locus, in quo contineri mare cerni
 „ mus, maris non est, sed potius aque. Maris autè videtur, pro
 „ pterea quòd pars falsa subsidit præpondere, dulcis uerò, ac po
 „ tabilis, ob leuitatem attollitur. Quapropter & flumina in
 „ eum locum omnia influunt; & omnis aqua, que gignitur; in
 „ id enim, quòd maximè cauum est, talemque terræ locum ma
 „ re obtinet; sed alia pars uniuersa à Sole celeriter attollitur; a
 „ lia relinquitur, ob eam, que dicta est, causam. Hunc ego aque
 Text. 14. locum esse, & non maris; & quamobrem pars potabilis, præ
 „ ter eam que fluit, occulta est; alia uerò pars maneat; cur item
 Text. 15. Mare aque potius sit finis, quam principium, his à nobis tra
 „ ditum sit. De eius autem falsedine, & utrum perpetuò idem
 „ sit, an non fuerit, nec futurum sit, sed deficiet, dicendum est:
 „ hoc enim modo aliqui sentiunt; omnes quidem genitum esse
 „ uidentur fateri, si quidem & mundum uniuersum; simul
 „ nanque eius ortum faciunt. quare constat, si uniuersum se
 „ piternum est, non aliter de mari existimandum esse; ijs cer
 „ tè, qui mare generant, eius falsedinis causam reddi minimè
 Text. 17. potest. Nam si illius, qui terram ambibat, & à Sole sublatus
 „ est, humoris omnis residuum, Mare effectum est; necesse est
 „ aqua illa, que in uaporem conuersa est, rursus aduenien
 „ te, cum equalis sit multitudo, iterum dulcescere. Si autem
 „ terra admitta, falsi saporis causa ponatur, ut quæ saporibus
 „ multis prædita, in mare à fluminibus deferatur, absurdum ijs
 „ est,

est, si imina quoque falsa non esse. Satis porrò, ex his eterno
 tempore, & ueluti à principio falsum extitisse mare, demon-
 stratum. At non & falsedinis itidem causam satis explica-
 tam existimans Aristoteles: si quidem, ut ipse ait, si dulcium
 abscesu partium falsum fiat mare, earum accessu iterum dul-
 cescere oportet. alienum quippiam, falsum fiat, mini-
 meque à fluminibus deferatur, uidendum mari intui-
 tus. Quoniam, inquit, positum est, duplicem esse exhalatio-
 nem, alteram humidam, alteram siccam: constat hanc rerum
 huiusmodi principium existimandam esse: & multis quidem
 signis perspicuum est eiusmodi saporem, ex commistione
 quapiam existere: in corporibus enim quod minimè coctū
 est, falsum est, & amarum: nec aliter se habet in ijs, quæ adu-
 runtur; quod enim à calore euictum non fuerit in corpori-
 bus excrementum efficitur: in ijs autem quæ aduruntur ci-
 minis. Atque hæc causa est cur nonnulli ex adusta Terra mare
 fieri inquiāt, quod hoc quidem modo dicere absurdum est;
 at illud uerum; ex eius scilicet, generis Terræ falsedinem ma-
 re accipere posse; nam, ut in his, quæ dicta sunt; sic etiam in
 uniuerso, ex ijs, quæ nascuntur, & natura gignuntur animo
 semper concipiendum est, eius generis Terram, quin & om-
 nem aride Terræ exhalationem remanere; quale id est, quod
 ex adultis restat, ea enim hanc ingentem halituum copiam
 suppeditat. Quoniam autem inter se, ut diximus, uaporosa,
 & sicca exhalatio admixtæ sunt, cum in nubem, & in aquam
 illa concreuerit, aliqua semper huius facultatis copia unà cō-
 prehendatur, & rursus unā cum pluuia deorsum feratur ne-
 cesse est. Nec ex ijs tantū, quæ dicta sunt, perspicuū est, inquit,
 falsitudinem in quadam mistione positam esse, verum etiam
 ex eo, quod si quis cereo uasē effecto, eiusque ore talibus re-
 bus obturato, ut maris nihil illabatur, in mare illud posue-
 rit, id quod per cereos parietes ingreditur, aqua dulcis red-
 ditur. quod enim terreum est, & falsedinem ex admistione fa-
 cit, ueluti colatū secernitur. hoc verò & ponderis causa est; &
 crassitiei. Hæc Aristoteles de mari, deque eius falsedine; è
 quibus aquæ elementum mare positum Aristoteli fuisse in-
 telligere etiam licet. at quando Peripateticorum non nullis
 secus uidetur; diligentius omninò, quæ fuerit illius senten-
 tia, inspiciendum est: nam si utrauis ea fuerit, quin in ab-
 surditates longè maximas Peripatetici incidant effugere
 non

Bernardini Telesij.

non possunt, at ut in quibus verè Aristoteles damnari possit nota fiant, inquirenda omninò eius sententia uideri debet.

Mare aquæ elementum Aristoteli positum esse:

Cap. II.

MARE aquæ elementum positum Aristoteli esse manifestè, ut uidetur, patet; Antiquorum enim rationem, quæ aquæ uniuersitatem ipsum statuit, propterea quod rationi congruum sit, aquarum itidem molem, cuiusmodi aliorum elementorum existit, unitam, stabilemque oportere esse, præter morem suum nihil reijcit, ac ne reijcere quidem teneat, quin admittendam omninò decernere uidetur. exposita igitur, dubitatione, quæ illorum rationi aduersari uidebatur, falsè dicitur, inquit, causa inspecta dictam dubitationem soluet, reijcietque, & efficiet, ut primam illorum ratiocinationem, qua mare aquæ elementum statuebant, rectè necessariò sumamus: nam alteram, qua flumina è mari effluere opinabantur, reijciendam omninò decreuerit Aristoteles; illud uerò ex eò, quòd falsus maris sapor non eius aquæ proprius, naturalisque: sed ex accidente quo piam factus uidebitur, ac si diceret, si quidem propria natura falsum esset mare, rectè dubitatum foret minimè aquæ id elementum poni posse dulcis potabilisque; at quoniam propria falsum factum uidebitur, quòd dulcioribus sui partibus à sole spoliatum est, & calida, siccaque exhalatio à pluuijs delata illi admista; nequaquam propterea quòd falsum est, aquæ elementum uideri non debet: neque enim quæ elementa Aristoteles ponit, impura ea, alienisque rebus comista ponere ueretur: quin, uno tantum igne excepto, reliqua omnia impura esse decernit. mare igitur non propria natura falsum esse affirmans, & à quibus falsum fieri queat, summa inquirens diligentia; antiquorum omninò rationem comprobare, & aquæ omnino ipsum elementum ponere uideri debet: at perpetuò illos in sectandi studio, & ambitionis omninò stimulis exagitatus, id illos incusare, quòd non è loco, in quo positum est mare, aquæ id esse uniuersitatem declararint: aquæ, inquit, quòd potabile est, & dulce uniuersum obleuitatem

leuitatem attollitur; quod autem falsum est præpondere sub- Text. 10.
 sidit, non in suo ipsius loco: etenim existimandum est de hoc ”
 rectè dubitatum esse; (absurdum nanque est, nisi aliquis a- ”
 quæ, vt reliquorum elementorum sit locus) atque hanc esse ”
 solutionem; is enim locus, in quo contineri mare cernimus, ”
 maris non est, sed potius aquæ; ac si diceret, commodius ex a- ”
 quæ loco, quæ aquæ sit uniuersitas intelligi posse; magis enim ”
 proprium aquæ locum, quàm eius uniuersitatem simul colle- ”
 ctam, esse oportere, rationi congruum fit; propterea enim for- ”
 tè simul aqua uniuersa colligitur, sibi quæ omnis coit; quòd ”
 uniuersa in proprio loco esse vult: Ad proprium, inquit Ari- ”
 stoteles, locum ferri unum quodque ad suum simile, & suam ”
 formam est ferri; & sic utique quis existimabit, id quod dice- ”
 bāt antiqui, simile ad simile ferri; hoc enim non accidit omni ”
 nò, non enim si quis Terram trāsmitteret, & iuxta Lunam collo- ”
 cet, ad ipsam ferentur partes: sed ad eundem locū, ubi nūc exi- ”
 stit: ut quod dictū est, id antiquiores incusandi Aristoteli vi- ”
 deripotuerint, quòd nō è maris loco, sed ex eius magnitudi- ”
 ne aquæ elementū id statuerint: si quidē elementorū partibus ”
 proprius locus magis, quam propria uniuersitas proprius sit. ”
 Nusquā igitur antiquiores damnare, quòd mare aquæ elemē- ”
 tū posuerint, videtur Aristoteles, sed quòd nō ex eius loco id ”
 declararint. Et uel ibi, mare aquæ elementum Aristoteli po- ”
 situm esse, quæ statim subdit, manifestissimè declarant: qua- ”
 si enim causam reddens, cur in proprio aquæ loco uera aqua ”
 & potabilis, qualis sui est natura, non sit; sed falsa; à mari, ”
 inquit, occupatus est aquæ locus; quoniam, quod in aqua sal- ”
 sum quidem est, subsidit propter grauitatem; dulce autem, ”
 & potabile propter leuitatem sursum ducitur; & paulò infe- ”
 rius, constat, inquit, hunc esse aquæ locum, & non maris; & ”
 quam ob rem pars potabilis, præter eam, quæ fluit, occulta sit: ”
 sunt enim, ac si diceret, totius quidem, puræ quæ aquæ is est ”
 locus; sed crassior, grauior quæ eius pars illum occupauit, ”
 quòd tenuiore quæ sursum à Sole acta, ipsa modò re- ”
 liqua facta est; Quoniam uidelicet, aquæ elementum, uelu- ”
 ti, & terræ, aerisque, & ignis positum Aristoteli erat; & in ”
 terræ illud superficie locatum, multo quæ terra maius factum ”
 & nullam aliam aquarum molem, cui illud assignare posset, ”
 præter maris uastitatem intueri poterat: mare itaque neces- ”
 sario aquæ elementum ponendum intuenti; modis utique ”

Bernardini Telefij

quibus poterat omnibus falsum eius saporem, ex accidente quopiam ei inesse declarandum omnino fuit: qui nimirum si maris proprius sit, aquæ id elementum dulcis, potabilisque ponere prohibeat, id omninò quacunq̃ potuit moliri uidetur ratione. Et aquæ igitur, quæ ut penitus similis non sit, & eadem tenuitate, eodemq̃ue omnis donata sapore, nullis certè sui partibus æquè mari crassa, minus etiam falsa ullis uideri potest; & quæ à calore quauis expoliata tenuitate, nec crassescere, nec falsa unquam, quin tenuior assidue, dulciorq̃ue fieri uidetur, partes indere nihil ueretur: quæ a tenuioribus solis opera seiunctæ, adeo crassæ, adeoque sint falsæ: inuitus, ut existimare licet, at necessariò: neque enim aquæ elementum mare ponere liceat, nisi maris falsedo aquæ insit, & nequaquam in hoc acquiescere potens; quoniam enim quæ è mari assidue educitur tenuitas, in aquam ea rursus coacta tenuem, dulcemq̃ue mari iterum restituitur: quod itaque si illius abscessu crassum, falsumq̃ue fiat; eius accessu tenue iterum fiat, dulceq̃ue; Terram illam incotam, adustamq̃ue nusquam quidem conspectam, è terræ latebris eruere nihil reformidat; ex ea ut exhalationum copiã educat, à qua cum pluuia delata, falsum, crassumq̃ue fiat mare: nihil omninò intentatum relinquendum, incommoda quæuis sustinenda esse existimans, modò nec marinæ aquæ falsedo propria eius sit; non aliam porrò id ob causam, nisi ut mare aquæ uniuersitas poni possit: nisi enim id propositum Aristoteli sit, nihil uel ulla maris passio, vel alienum ullum, à quibus falsum id fiat, inquirendum illi erat; quod nimirum propria natura tale esse statuere poterat: neque enim quin terra in aquam falsam, amaramq̃ue à Sole inuerti queat dubitandum, aut non enunciandum Aristoteli erat, in sal, sulfur, bitumenq̃ue, tum & in tenuissimos callidissimosq̃; uapores è quibus ignis elementum constitui Aristoteli uideatur, inuerti assidue illam intuenti, prædicantiq̃ue, ut modis multis Peripateticorum nonnullos mirari liceat, quibus mare aquæ elementum non esse declarandum Aristoteli propositum uideatur, qui scilicet, quem numinis instar uenerantur Aristotelem, ignaum eum faciunt, inertemq̃ue: tum & stupidum etiam, stolidumq̃ue: qui nimirum, quod declarandum proposuerat, declaret nunquam, quin, quod unum statuere id poterat summo id euerstat studio: & quod si
decla-

declaret , uel mundi ei constructio , & ipse destruat mundas, uel uniuersa eius doctrina dissoluatur: neque enim quod mare aquæ elementum non esse declaret, præter illius falsedinem allatum est Aristoteli quicquam ; at eam non propriam maris esse, sed ex accidente quoque, & alieni omnino commistione ei inditam esse contendens, aperte nihil ob stare, quin mare aquæ uniuersitas poni possit, decernit: tum libens incommoda subeat, quæ minimè omnium sustinere ipse uelit: in proprio nimirum aquæ loco alienum ponat ens: & aquam ipsam ad eum delatam nequaquam ibi seruari, perficique, sed corrumpi statuatur, destruique. Tum & aquæ molem, à qua adeo terram excedi; & quam eandem iuxta propriam uniuersitatem perpetuò seruari oportere decernit, nel nullam ponat, uel fluuijs eam, lacubusque, qui nullam profus Terre rationem habere uideri possunt, & qui assidue generari, & uix geniti corrumpi uidentur, assignet, oportet. At uel ipsi ijdem Peripatetici Aristotelem audientes, in ea terram ab aqua excedi oportere ratione, qua terre portionem, quæ ex ea fit, aqua exuperare apparet: & propterea terre decuplam aquam esse oportere ratiocinati, anxie maris fundum rimantur, & immensum illum sub polis effingunt; ut qui nisi mare aquæ elementum ponant, & immensum illius faciant fundum, aquæ elementum Terra maius ostendere minimè queant: uelint igitur nolint aquæ uniuersitatem mare positum Aristoteli fatentur: At alij, & longè ij quidem præstantissimi, mare aquæ elementum Aristoteli positum, & necessario ponendum nihil dubitant, terra longè maius, & in loco circa terram Aristoteli positum. Ipse certe Aristoteles propositam de mari quæstionem absoluens, manifestè aquæ elementum ponit mare: ex his, inquit, quæ posita sunt constat, mare aquarum principium non esse sed finem; Aquæ nimirum uniuersitatem esse, at non quod aquæ ex eo effluat Sed quòd ad ipsum confluat omnes. id quod & ignis, & aeris uniuersitati euenire Aristoteli uideatur necesse est. Siquidem qui in terra, marive ignis fit, atque aer ad propriam uterque uniuersitatem. at nulla illorum portio ad terram, marisue ima deferri inde Aristoteli uideri potest; ut illorum moles, non quòd illorum partes inde delabantur, & ut illorum omnino principium, sed ut finis, & ad quem ignis, atque aer ubi uis factus confluit omnis, illorum elementum Ari-

1. Meteor.
cap. 3.

Text. 14.

Bernardini Telesij

stoteli ponendum omninò sit. Ingenitum præterea, æternumque, & iuxta propriam uniuersitatem, speciemque; idem perpetuò ponens Aristoteles mare, ea nimirum mari tribuens, quæ elementorum propria sunt, manifestè aquæ ipsum ponit elementum.

Mare nec tenuium, dulciumque partium abscessu, nec calida siccaque exhalationis commistione crassum factum esse, falsumque. Cap. III.

MARE non propterea crassum esse, falsumque, quòd tenuioribus, dulcioribusque sui partibus à sole spoliatum sit; satis quidem inde intelligere licet, quòd, quæ ex illo à sole educitur tenuitas, in aquam ea rursus coacta tenuem, dulcemque iterum illi restituitur, & cum fœnore mehercule;

Siquidem & quæ è uaporibus è terra eductis fit aqua, magna ex parte à fluminibus in mare defertur tandem; quòd itaque, si (ut dictum est) tenuium, dulciumque partium abscessu crassum fiat, falsumque, earum accessu iterum tenue fiat, dulceque, & eò Aristoteli etiam magis, quòd semper crassi, falsique aliquid omninò simul extrahi ei uidetur, & in aquam id cogi tenuem, dulcemque: semper, inquit, falsi pars cum dulci at tollitur; idque ubi in uaporem abiit, potabile fit; nam non in maris aquam illum concrefcere, vinum docet, & humores euaporantes, quorum omnium uapores ubi coeunt in aquam crassescunt omnes: ut non modo dulce sui natura, & potabile aquæ elementum, minimè propterea falsum fieri queat; quæ dulces eius partes à Sole educuntur; sed falsum sui natura si fit, dulcescat tandem, falsis sui partibus assiduè eductis, & dulcem in aquam actis: At multo, ut uidetur, idem prius, multoque etiam proximius, ex aqua manifestum fit, quæ à calore in uapores soluitur; nulla enim illi unquam à calore quouis, & quouis passa modo crassescere, uel falsa fieri uidetur; sed in uapores agi omnis; nulla interea crassitie, nullaque donata falsedine, quin tenuior assiduè facta, dulciorque, nullis scilicet sui partibus crassa aqua, falsa ue; sed bene tenuis uniuersa, dulcisque, & exiguum quid à uaporum natura discernens,

sidens, maris omninò, uaporumq; ueluti media, in eos dum agitur, nihil intereà ulla sui parte crassescere, nec falsescere & iam potest, non eam moratà caloris actionem, à qua falsa fieri queat: prius nimirum in uapores soluta, quàm is ei indatur calor, à quo falsa fiat; eo itaque aquæ uniuersitas, quàm scilicet aqua omni multò tenuiorem, simplicioremq; esse oportet, minùs à Sole crassa, minus etiam falsa fiat: minime igitur tenuium, dulciumq; partium abscellu crassum factum esse, falsumq; aquæ elementum uideri potest. At multò etiã minus calidæ, sicca q; exhalationis commistione; mitto enim quòd nã, quàm ea terræ adustæ quantitas, à qua ea exhalationis copia fiat, quæ mari uniuerso falsedinem indere queat, spectatur, & quòd adustis, aridisq; in terris Aristoteli in primis exhalatio sit longè tenuissima, & quæ tenuissimum ignis elementum huiusmodi constituit: quæ igitur si quidem à pluuijs deferatur, non modò nullam aquis crassitiem, nullumq; adijciat pondus; sed multò eas tenuiores faciat, leuiorèsq;: nulli certè dubium esse potest, quin si maris uastitati commista falsedinem indere ei queat, crassitièq; lacubus, eas fluuijsq; indat omnibus, & pluuijs; quibus cum descendit, longè falsissimas, longèq; faciat crassissimas; quæ, cum rebus, quas deferunt exceptæ omnibus, uel autumnales ipsæ, quibus huiusmodi exhalatio plurima admista esse Aristoteli uidetur, dulces omninò, tenuesq; apparent omnes: Nec verò alieni omninò cuiuspiam commistione crassum, falsumq; uideatur mare, quòd quæ eius pars ce reum uas subit, tenuis apparet, dulcisq; ueluti percolata, & re omninò exuta, quæ crassitiem, falsedinemq; indit: Quoniam enim maris aqua assiduè à Sole attenuatur, & in uapores assiduè agitur, quæ uas subit, marina omninò aqua à Sole tenuior, & propterea dulcior facta uideri potest, uel quæ forte talis à principio facta est: neq; enim è nõ penitus uniforni terra, & à calore nõ summo penitus uniforme, nihilq; à se ipso differēs extractu est mare, uel fluuiialis èt: neq; enim ita marine ea immisceeri uideri pòt, ut ab ea separari, seiungi; nõ possit. Marinã porrò aquã tenuiorè factã pro dulci falsã fieri; manifestè percipias; si illã in fumũ agis, eũq; in aquã cogas, marinã nimirũ aquã ampliorè quidè facias, at aliud immutas nihil; dulcè enim eã facies potabilèq; calore uidelicet per amplius diffuso spatium, & propterea exiliore factò, languidioreq;

Bernardini Telesij

*Mare sui natura salsum esse, & è terra dulcium
aquarum ritu, & è proprijs oriri fontibus.*

Cap. 1111.

VONIAM igitur nec tenuium, dulcium-
que partium abscessu, nec alieni omnino cu-
iuspiam commistione salsum factum esse
mare uideri potest, tale ipsum propria natu-
ra esse omnino statuendum uideri debet; &
dulcium aquarum ritu è terra, & ipsum à So-
le educi, suisque; & ipsum è fontibus oriri. Nec uerò quoniam salsum,
tãtamque; in aquam terra à Sole inuerti queat dubitandum: nõ
alias modò in res, ut dictum est, agi illam intuentibus, quæ &
tenuitate, & propria natura longè quàm marina aqua à terra
dissident magis, sed ipsum etiam in sal, quod, ut in libris de
rerum natura declaratum est, effluere omninò cõstitutum ui-
deri debet, crasso, salsoque, tenuioribus sui partibus à robu-
stiore calore spoliato; nec, ut in iisdem amplius expositum
est commentarijs, ea marinæ aquæ existit moles, quàm è ter-
ra à Sole educi posse intelligere non liceat; nihilo enim terra
amplius mare breuissimum certè esse uniuersum; nec vel O-
ceanum ipsum unius omninò stadij altitudinem exæquare,
& à nauigantibus habemus, & cœruleus in uniuersum eius
color declarat, qui mari inesse apparet, nihil dicto spatio
profundiori; nam ubi paulò altius fit, nigrum ibi spectatur; ob-
scurumque; & tale porrò certis modò apparet in locis: at terræ
semidiameter quibus breuissimus uidetur, duo detriginta
milia stadiorum altitudinem exæquat; alijs longè etiam est
maior: quòd nisi assiduè è terra enascatur mare, tot tantisque;
dulcibus aquarum fluxibus assiduè illabètibz, & salis etiã
sui partibus à Sole in uapores actis, ijsque dulcem in aquam
coactis, dulcescat Aristoteli tandem; Tum & deficiat etiam
ei tandem è Boreali sublimiore assiduè effluens terra, neces-
se sit. Nec uerò quòd maris fontes conspicui non sunt, non &
ipsum è suis fontibus emanare uideri Aristoteli debet; quid
enim, ueluti, & lacus omnes, aut eorum plerique non è suppo-
sitis fontibus affluere queat? & ita omnino effluere suo de-
monstrabitur loco.

Lib. 1.
Cap. 12.

Mare aquæ elementum uideri non posse, nec Aristoteli uideri debuisse, nec rectè causam ei explicatam esse, cur tot illabentibus in spiritum aquis minimè excrescat mare.

Cap. V.

R ASSVM porrò, falsumque sui natura existens mare, quàm longissimè abest, ut aquæ uniuersitas uideri possit, tenuis dulcisq; Aristoteli certè poni minimè debuit, cui nimirum propterea mundi constructio, quam uidemus & ipse seruari uidetur mundus, neq; à principio uno occupari omnia, quod prima illius corpora æqualibus prædita sunt uiribus, eorumque singulis sua adsunt contraria; quæ æquali robore repugnant, obluçanturque; cui igitur timendum fuit, ne altero è frigidis corporibus calido factò, quacunque tale factum sit ratione, à calore tandem occupentur omnia, & omnia unum fiât; uel tartarus igitur quispian in terræ imis ei effingendus, uel aqua per terram fluens aquæ elementum ponenda: horum neutrum si propriæ ipsius positiones sustinere poterant: Si quidem mundum suo arbitratu effingere, construereque propositum homini non erat, dimittendæ illæ omnes erant; & nequaquam quatuor ponenda prima corpora, & unum ex ijs à summo frigore, summaque constitutum humiditate. At neque causam explicans, cur tot aquarum fluxus assiduè in mare influentes nullam maris adijciant magnitudinem, & nunquam omninò maius fiat mare, laudari Aristoteles potest; propterea id euenire statuens, quod in maris illi illapsi uastitate citò arefcant, modicæ aquæ more super magnam mensam sparsæ: eadem, inquit aquæ copia, quæ in latitudinem expansa sit, & quæ simul collecta, nõ equali tempore resiccatur, sed usque adeò differt, ut hæc quidem integrum diè permaneat, altera perinde, ac si quis aquæ cyatum super magnam mensam effuderit; simul ac id cogitauerimus, tota euanescet: id quod fluminibus quoque usu euenit, illis enim continenter collectim fluentibus, id quod in uastum, latumque locum peruenit, citò semper, ac occultè excidatur; neque enim terræ, uel entis cuiusuis molem ab infusa aqua

Text. II.

aqua

Bernardini Telesij

aqua augeri dubitare licet; uel si eius incrementum lateat, nisi fortè & per exigua aqua infundatur, statimque ea inde euaporetur, quæ fluminibus in mare illabentibus haud quaquam euenire uideri possunt : magna omninò eorum moles , & quæ assiduè aucta maris ipsius magnitudinem breui exequare; nec statim ac mari immiscetur , in uapores agi uideri possit; quòd si etiam fiat, nihilo tamen minus mari molem adijciat : Siquidem uapores è mari educti omnes in aquam rursus coacti, rursus ei restituuntur, ut nisi in non ens abeant, quæ in mare influunt aquæ, & hoc Aristotelici arefcant pacto, id quod nec alijs euenire uidetur, nec placere omnino Aristoteli potest; excrescat ab ipsis tandem & maius omninò fiat mare oportet. Haud rectè igitur Maris naturam explicasse uidetur Aristoteles. Age porrò, quod reliquum est, eius motus, eorumque rationem explicantem audiamus, examinemusque.

Quibus motibus , & quam ob causam moueri mare Aristoteli uidetur. Cap. VI.

2. Metto.
ca. 1. ca. 4.

LVERE, inquit, Mare in angustijs uidetur: ubi uidelicet ob ambientem terram è uasto pelago in paruum colligitur; propterea quòd ultro, citroque sæpius libretur; hoc uero in uasto mari perspicuum non est; at si ob terræ angustias arcto loco contineatur, libramentam, quod in mari exiguum est, magnam illic uidetur necesse est: Id autem quod intra Herculis columnas continetur, totum terræ concauitatem, & fluminum multitudinem fluit: nam Mæotis in Pontum, hic in Aegeum fluit. Quæ uerò extra hæc maria sunt, hoc minus perspicuè faciunt, illic autem, & propter fluminum multitudinem hoc euenit (plura enim flumina in Euxinum, & Meotidem influnt, quàm in locum eius multiplicem) & propter modicam altitudinem: Mare nanque profundius subinde cernitur; ac Meotide quidem Pontus, hoc uerò Aegeum, Aegeo Siculum, & omnium profundissima Sardum, ac Tyrrenum. Quæ autem extra columnas sunt, modicè quidem ob latum profunda sunt; sed statibus uacant: quasi mare in concauo locatum sit: quæ explicantes Peripateticorum optimi, duplici, inquit, motu fluere mare Aristoteli uidetur, uno, qui in angustijs, & fretis cernitur,

tur,

tur, altero, quo à Septétrione ad Austrum vniuersum defluunt maria: & prioris quidem causam ad maris libramentum refert; quoniam enim inmensa est maris moles, & aequaliter vtrinque pēdens, non in unam partem magis, quam in aliam declinans, vbi in vnam moueri incipit, ponderis & qualitate retractum in alteram partem statim reuertitur: atque ita perpetuò alternatim. Hæc autem maris agitatio in locis apertis, atque in alto euident non est; fluxumque conspicuum non facit; in angustijs verò cernitur: veluti lictoribus, quæ in angustiam ex vastitate contrahuntur, motum adiuantibus; fluxus posterioris duas affert causas; fluminum videlicet multitudinem, quæ in maria illa Septentrionalia longè plurima, longèque maxima influunt, à quibus penè expulsa Meotis, Pontusque in Aegæum influunt, & hoc in ea, quæ consequuntur. Tum & terræ Septentrionalis altitudinem, è qua in magis concavam fluant oportet; quapropter Borealia maria breuiora etiam profundiora, quæ consequuntur, Aristoteli videntur, quòd illa in hæc sese exonerent, ueluti, inquit, in terræ partibus è locis æditis flumina fluere videntur; sic è totius terræ æditionibus, quæ ad Septentrionem sita sunt, plurima fluxio fit: quapropter ob effusionem profunda illa non sunt. loca porò ad Septentrionem sita excelsa esse, eo declaratur; quòd ueterum Meteorologicorum multis persuasum fuit, Solè sub terra non ferri, sed circa terram, occultari autem eum, & noctem facere, propterea quòd Terra ad Septentriones excelsa sit.

Non rectè Maris motuum causas ab Aristotele redditas esse. Cap. VII.

VONIAM libræ more in hanc modò, modò in illam partem inclinàs fluere, refluereque Mare Aristoteli uidetur; videndum omninò, num à quibus libra veluti per uices in diuersas interdum agitur partes, ab iisdem, & mare agi possit. E libra quidem propterea in hanc modò, modò verò in alteram partem inclinare videri potest, quòd vtraque propria natura deorsum fertur; & quin vtrauis deorsum feratur, à supposito aere retineri minimè potest; ac ita est constructa, vt si altera delabatur; tollatur, subleueturque altera; vbi igitur æquis vtrinque grauatur pōde-

Bernardini Telefij

ribus, tantisper modò hac, modò illac vergit parte; id verò quòd partes ipsæ non à propria tantùm detrahuntur grauitate, sed ab impulsu itidem, quacunque is datus sit ratione. Non scilicet quæ ab externa tantùm deijcitur ui, sed quæ à propria modo grauitate detrahitur pars, vel æque grauem alteram, vel etiam grauiorem quid talisper attollit, subleuatq; à delapsis nimirum uiribus aucta, & veluti grauior facta: at nō diu id tamen: neque enim ulterius se attolli: & sublimiore in loco detineri sinit altera; sed ipsa delabitur: nec tandiu id modò, dum æquè alteri Terræ proxima fiat, sed inferius etiam & ipsa, veluti & ipsius grauitate à delapsu maiore facta; alteramque tantisper & ipsa subleuet, & tandiu utraque modò in sublimius alteram attollit, ab ea modò attollitur, dum partium delapsus languescant, & propria ex tantum decertēt grauitate. id ubi factum est, nullam amplius in partem vergit libra, sed immota manet, ne in alteram detrahatur, retenta, coercitaque ab altera: propterea igitur modò hac, alia modò parte interdum libra inclinatur, quòd utraque deorsum natura fertur, & nec in eas diuidi, nec utraque simul deferri potest, quin altera delabente, attollitur, subleuaturque altera. Horum nullum mari euenire uideri potest: in proprio enim id loco, & in Terræ omninò concauis continetur, sibi que ipsi innititur uniuersam, & ne vlla sui parte inferius delabatur, à seipso retinetur, coerceturque: nihilq; ut Aristoteli etiam placet, parte ulla, vel alijs sui partibus, uel terra ipsa magis sublatum celo que proximius factum, sed uniuersam suprema sui superficie, æquè ab illo cum Terra distans, nullam omninò occasionem habet, cur ulla sui parte usquam inclinetur. & si id fiat, minime inde ab aliena in contrarium uegentem retrahatur, graue, & benè fluidum, beneque à seipso diuisibile existens; sed quòd semel delapsum est, perpetuò ibi à nulla externa ui impulsus, immotū Arist. presertim fiat, cui nimirum prima corpora omnia, & ipse etiā ignis in proprio loco immobilia fieri immobilitate gaudere uidentur. Eoq; etiā in angustijs, fretisq; magis; si siq; idem, ut Arist. placet, libretur. Mare propterea librari uideri potest, quòd fluxile cum sit, sese conrinere minime queat: eò itaque minus libretur, quòd à proximiorie continetur terra, & languidissimè igitur id fluat, refluatque; secus, atque euenire uidetur, nec ulla eius pars eo ordine, eaque celeritate, qua fluere, refluereq; uidetur; ut enim libretur Ma

re, temerè certè id fiat, languideque, ut, & librari ineptissimum, & uel si libretur, non tamen propterà fluere, resuereq; uideri possit mare: Minus etiam propterea tumefieri; neque enim parte altera attolli, sed uniuersum simul bullientis aquæ more tumefieri uidetur: nec imaginari omninò licet, à libramento in altum euehi mare; neque igitur Aristoteles ipse maris æstum eius libramento assignare est ausus; quín eius inquisitio penitus prætermissa homini uidetur: non quidem, ut existimare licet, quòd uel maris tumefactio non conspecta, uel eius causa non inquirenda ei uisa sit, sed, ut suspicari quis posset, quòd illam attingere desperarit. At neq; maris motù, quòd à Septentrione ad Austrum uniuersam ferri uidetur, declarans placere potest Aristo. neque enim Meotis, Pontusque in subsequentià maria assiduè delabi uideri possunt, quòd ex æditioribus locis in magis concaua deferantur: quoniam enim spherica est terra, nec Borealis plaga nec ulla eius pars alia sublimior, uel humilior uideri potest: & summè Arist. mirari licet, inde Borealis terræ altitudinem colligentem, quòd antiquioribus Meteorologicis sublimius uisa sit; & sub qua sese occultet nocturnus Sol, quos longè minus absurda, & uera interdum proferentes ad eò contemptui, ludibrioque habere ubique ipse uidetur: Borealis quidem terra nusquam excelsa apparet; sed humillima uniuersa, nullis distincta montibus: plurimi igitur, longèque maximi aquarum fluxus è Meridionalibus locis in Borealia defluunt maria; talis reor ab uniuersa conditore constituta: ut quam directà solis lux calefacere non potest; unita foueat, collectaque. Neque igitur propterea breuia sunt Borealia maria, quòd terra illa sublimius, sed si talia sunt, propterea sunt, quòd languidior minus illam in mare inuertit Sol: & minus itaque salta apparent; assiduè certè effluere Aristoteli uisa; è fontibus, ut dictum est, manare uideri debuere; nisi enim è supposita terra assiduè ibi mare emanet, deficiat tandem assiduè effluens, & se effundens assiduè. neque igitur Theologi incusandi Aristoteli erant, mari fontes assignantes; & Oceanus breuis uisus nequaquam in terræ concauo positus uideri debuit; neque enim suppositus latus, qui, ut breuis sit Oceanus, efficere Aristoteli uidetur; aliunde eò importatus terræ illius profunditatem attollere uideri potest. At neque uentis caret Oceanus, ut Aristoteli uidetur; sed si alibi uspiam, in eo flant, est & ubi idem ferè semper;

Bernardini Telesij

ubi uerò quasi statis, certisq̄ue temporibus alter alterum excipit: Iure igitur, ut uidetur, maris, nec naturam, nec eius motum, tumefactionisq̄ue causam explicans Aristoteles satis placet, & utramque nobis amplius inquirendam existimamus, obscuras uerò res. quis enim mare subeat, exortum, & quæ ipsam agitent, tollantq̄ue vires intueatur? At diuina tū si præfulgeat lux, nihil illas intueri desperetur: age itaque, tuo mihi Deus mare illustra fulgore, ut tuo per me id munere tuaq̄ue hominibus innotescat bonitate.

Mare è terra assiduè, à Sole, at non ex omni tamen sed è profunda illa educi, & cur crassum calidumq̄ factum est. Cap. VIII.

MARE; ueluti aquas reliquas omnes è terra assiduè à Sole educi, uel ipsum ut declarat sal: manifeste è suo fluore constitutum crassiculo, falsoq̄ue, tenuioribus sui partibus, uel spòtè elapsis, uel à Sole eductis; at & inde ut uidetur, apertissimè patere potest, quòd calidam sui natura, molleq̄; & fluidum cum sit, & à Sole insuper assiduè in existente tenuitate spoliatur, & magni dulcium aquarum fluxus in ipsum insuuant, defluantq̄ue: multis omninò modis eius & spetiès, & natura immutari possit, nec summis in squalloribus, & sub Sole summè directo, uel ubi à fluminibus quàm longissimè abest, crassius, falsiusq̄ue; nec summis in illuionibus, & iuxta maximam fluminum fluxus tenuius, dulciusue fieri, sed eadem eiusdem eius speties, eademq̄ue perpetuò apparet natura. Non quidem nisi assiduè enascens, & copia, roboreq̄ue exuperans sui partes immutari iam cœptas in propriam restituat naturam: sed uel uniuersum in sal concreseat longè solidissimum, uel crassius alibi, falsiusq̄ue, tenuius alibi, dulciusq̄ue fiat: entium reliquorum omnium, calidorum præsertim, molliumq̄ue, & propriam etiam partium more: quæ seorsum à propria uniuersitate, uel frigido sub cælo immutari tandem, è calor certè uel languente in salagi uidentur. Et terra porrò enasci uerum mare: at non aquarum reliquarum more passim è terris omnibus emanare, perq̄ue omnes fluere, & in omnibus

nibus omnino esse , conspectum , sed certis modò in locis , non ut illæ è quauis , & è suprema etiam terra , sed ex ima tantùm enasci , & mole exuperans , copiaue , assidueq; à nouo impulsum in certa uniuersum loca erupisse uideri debet . Et multò omninò quæ illæ crassius , calidiusq; , non iisdem in terris , neque à calore eodẽ , sed è crassiore omninò terra , & à languidiore calore , è profundiore nimirum terra eductum uideri debet : Quòd si crassam , densamq; , & minimè dissimilarem rem à languente quidem , at multò occupatam calore ante oculos ponas ; profundã sanè terram in fluorem illam agi tãdem manifestè intueare crassum , falsumq; ; paulatim enim , lenteq; , & omnis simul emollita , nullisque eius partibus in summam actis tenuitatem , neque ita alijs prius attenuatis , ut è densa , crassaq; re effluere possint : quòd ubi fit , in crassitiem , quod reliquum est , agi interdum apparet , in fluorem , ut dictum est , tandem agi uideatur uniuersa crassiusculum illum quidem , beneq; calidum . Quòd si non tanta in fornacibus agat ignisve , & in lapidem agat minus dissimilarem , & magis crassum , magisque uiscosum : cuius scilicet , si quidem partes ullas alijs prius attenuet , nec summè tenues faciat , nec egressum ijs elabentibus aperitur , retentæ itaque , & reliquis non dum in fluorem actis , at emollitis iam aglutinentur ; dum & ipsæ in eundem agantur fluore , non in calcem , sed in aquam , & ipsæ agantur crassam , falsamq; ; & amaram . Multò certè in eam amplius profundior quæ est Terra , bene , ut dictum est , similis , & non supremis sui partibus magis , nec prius , quæ internis à calore emollitis , quæ è supremis terræ partibus ad ipsam delatus est , ipsiq; inditus , languens is quidem , at multus tandem . Et ex huiusmodi omninò terra mare , educi , aquæ omnes declarant , quæ è suprema quidem terra , at crassa , densaq; ; cuiusmodi Appula apparet , emanet , quæ scilicet crassiusculæ sunt omnes , falsæq; . At necessariò crassum , calidumq; ; imis è terris erutum mare , summè consultò tale factum uideri potest ; huiusmodi enim existens , & proximas oras calefacere , & bene tenuis ex huiusmodi par usque aer educi uidetur : neq; enim crassiori egressum præbeat : at tenuè si fit , minusq; ; calidũ . cuius itaq; ; proprius calor , & ab ambientis proprio frigore interimi , superariuè , & è quo qui à Sole inditur , quod terræ euenire non uidetur , facile elabi queat , summè , quod stagnantes aquæ faciunt , adiacentes

Bernardini Telesij

centes terras frigore afficiat, & veluti ex stagnantibus aquis adeò ex illo crassus elabatur aer, ut hominum saltem genus sub eo viuere minimè possit, vt nunquam rerum conditoris sapientiam fatis mirari, aut amare bonitatem queas, qui eo mundum construxit pacto, ut quæ necessariò etiam fiunt, consultò, & meliora omnino, nostriquè boni gratia facta, videri possint.

Cur aqua marina dulcibus copiosiores, & cur tot illabentibus in ipsum fluuijs, maius non fiat mare.

Cap. IX.

AURE igitur marina aqua adeò dulces copia exuperat, ut nulla illius pars hæ videri possint; si quidem supremæ terræ partes profundioribus ambitu quidem ampliores videri possunt, at è dimidio, vt videtur, à mari occupatæ minores omnino videri debent. Nec è tanta fortè terræ altitudinis portione aquæ dulces, è quanta falsæ fiunt: suprema certè terra variè iam à Sole emollita, & variè eius luci exposita, & non ab assidua ea, nec æquè perpetuò directa calefacta, in longè diuersissima entia: quòd fieri apparet, inuerti omninò: & vel quæ in aquas acta est, nullo ferè temporis momento, in vapores agi ab æstiuo præsertim Sole videri potest. At non & profunda itidem, ad quam scilicet nusquam, qui à Sole emanat, sed is modò, qui supremæ terræ inditus est, peruenit calor; qui languens quidem, & idem penè factus illam occupat, & nihilo fortè per hyemem, quam per æstatem segnior: nam si directus Sol robustius agit, at robustius etiam Terram patefaciens ingenito calori aditum aperit magis; elabendi itaque aditum is nactus, summeque ad elabèdum intentus, minus ad profunda diffunditur; vnus itaque perpetuò pene profundiori inexistens terræ calor, bene eam uniformem in unam omnem agit rem. Assiduè porrò enascès, & maius factum mare, & tot auctum assiduè fluuijs, neque excrescit unquam, nec tenuius fit, quòd aquæ hæ omnes, & quæ tenuiores à principio factæ fuere; neque enim vel terra, è qua fit, adeò similis, adeoq; idem qui illam inuertit calor, ut in eadè penitus aquã agatur omnis; nec ulla eius pars

alijs

alijs tenuior, minusque calida fiat. Tum quod mare à Sole assidue tenuius fit; non si quidem in uapores agens ipsum Sol, non in fluores prius agat, qui marinæ aquæ, vaporumque elabentium medij videri possint. Aquæ inquam & illabentes, & decidetes, & quæ à principio falsis mixtæ factæ, & in quas falsa à Sole actæ fuere, in terram assidue illabuntur: quod nisi id fiat, nisi scilicet hoc pacto tenuitas, qua assidue Sole spoliatur, Terræ restituatur, vel deficiat tandem omnis: neque enim pluviæ illam seruent, ex illa eductæ & ipsæ, vel adeo arefcant, densaque fiat, ut aquæ nulla nulla amplius ex ea tenuitas educi possit. At neque uniuersi constitutio, quam videmus, seruetur, neque unus omninò amplius permaneat Mundus; si quidem Terræ proximus Aer, à Sole à densissima illa resiliente iusto plus calefactus, amplificatusque, pacto nullo loco, in quo est, contineri queat, nec uelit multò tenuior, multoque amplior factus; sed superiora petat; ubi ne scindatur, aut amplius fiat cælum, in stellam fortè coeat, Vacuus certe circa terram fiat locus, naturæ summè aduersum, exosumque mutuo contactu foueri volenti entia, & mundum maximè unitum, atque vnum esse; illa ne eueniat tenuitas mari inexistens in terram, assidue illabens præstat; materiam ijs, quæ assidue è Terra fiunt, ingenerandis præbens; diuinitus ita à conditore nostro prouisum, factumque: ijs viribus donato Sole, eaque à Terra locato distantia; ijsque moto motibus, ut assidue Terra cum inuertatur, inuerti assidue possit.

Motum Mari necessarium fuisse, & à quibus intumescit, moueturq̃. Cap. X.

CALIDVM porrò existens mare, & propterea motu, quo seruetur, atque oblectetur indigens, multò etiam quàm aquæ reliquæ amplius, quæ stagnantes, atque immobiles factæ corrumpi videntur omnes; Et quo prætereà solis actione declinet, fugiatque; nec iusto plus in vapores soluatur. Et per se moueri impotens, non ea donatum tenuitate, ut ipsum se commouere queat: ab aliena utique ui si seruandum, commouendum: ab vniuerso quidem cælo præcipue verò à longè robustissimo Sole commoueri, agitarique. Conditori placuit nostro

Bernardini Telefij

stro, non quidem secum illud rapiente; neque enim fieri id queat; sed vapores, ut dictum est, in generante; qui scilicet egressum molientes, & egressu à superposito mari prohibiti; spiritus more in aqua ab igne ingeniti, attollant ipsum, agitentque; propterea enim hæ feruent, intumescunt, atque agitantur: quòd ingenitus spiritus confertim elabens attollit, varieque exagitat non patentem præbentes egressum; separata itaque, ad aperta que, ut elabenti illi exitus pateat, non amplius attolluntur, sed statim resident omnes; nusquam itaque penitus immobile, & penitus planum, sed semper agitari quid, & quid attolli semper apparet mare, veluti quæ ebullire incipiunt aquæ; & Vere, atque Autumno maximè, minimè verò Aestate, atque Hyeme; quòd, ut in commentarijs de pluvijs expositum est, Medius Sol plurimos, crassioresque educit vapores: Robustissimus, longè tenuissimos, quales vel è crassiusculo egressum nascantur mari: nihil ipsum, quod uidere queas, attollentes, commouente sive languidissimus per paucos, & qui superpositum mare attollere, & è constricto elabi impotentes tam diu retineantur: dum summè & ipsi tenues fiant; In plenilunijs itidem in Nouilunijs maximè attolli, intumescereque videtur mare; in illis quidem, quòd multa à Luna resiliens lux, multos educit vapores: in his autem, si Vere in his attollitur mare, quòd refrigerato aere sese colligit, atque unit internus maris calor; & valens factus plures facit, atque emittit vapores, veluti & putealis aqua, Borea spirante; Minimè in Lunæ quadratis, nec multa à Luna resiliente luce, nec in seipsum collecto proprio maris calore; Quin non attollunt modò mare qui elabuntur vapores, sed impellunt etiã, atque ad motum incitant, id quod palea aquæ superposita de clarat, si quidem in suppositam paleæ aquam, ita Solis lux à speculo assiduè reflectatur, vt vapores, qui assiduè fiunt, elabunturque, veluti à tergo paleam feriant, in anteriorem eam partem ferri intueare; & regredi rursus, si ex altera parte dicto modo reflectatur lux: ingenerat scilicet in aqua spiritum in eam reflexa lux, isque elabens in alteram partem superpositam aquam, paleamque impellit: non tanti porrò assiduè mari ingeniti vapores, qui ipsum assiduè attollant, impellantque; nec perpetuò attolli, nec vndique impelli videtur mare, sed residere interdum, quiescereque: & in hæc modò refluerè partem, hinc modò refluerè: ibi nimirum attollitur, indeque impellitur

pellitur mare; vbi uaporum copia subest, at ea elapsa residet, ibi; neque amplius inde agitur, at qui interea parte in altera vapores facti sunt, plures iam facti; & qui superpositam maris molem attollere queant, egressum hi molientes, attollunt ipsum, & elabentes in contrariam incitant partem; per uices itaque attolli, residereque, & fluere, ac refluxere videtur mare: & ut plurimum æquali tempore, & sex horarum spatio utrumque: quod nimirum eo in temporis spatio, tot mari ingenerantur vapores, qui tãdiu ipsum attollere, impellereque possint. Mira autem maris motus celeritas in angustijs, fretisq; apparet, quod per apertum fluens, nihilq; à subsequente unquam impulsus, nihil est quod usquam motum concitet: at ubi in angustius agitur, nec uniuersum simul fluere potest, sed vel exigua sui parte tantum, quod remanet subsequētis sursum impediens, retardansq; & propterea ab eo impulsus, stimulatūq; motum acceleret, & præcedēs impellat necesse est: At uniuersum, ut dictum est, ab elabētibus uaporibus sublatus, impulsusq; non æquè uniuersum attollitur, impelliturq; nec æquali tēpore utranq; in partē, Britannicum, & quod Britannico adiacet mare summè attolli, & sex horarum spatio in terras fluere, totidemq; refluxere videtur. Idē & Adriaticus sinus, at longè quàm Oceanus minus, Ligusti cū Tyrrhenumq; parum admodum, ut & sublatus, & impulsus latere possit; Mare iuxta Aethiopiam, quod Ceneghæ uocatur, quatuor tantum horis fluere, octo refluxere apparet. Non atque scilicet profundum mare, nec ab æquè reflexa luce, calefactum uniuersum non eodē omne emittit uapores, sed alibi longè plures, crassioresue; pauciores alibi, tenuioresue; id itaq; summè attolli uideri potest: quod breuius est, à cuius scilicet fundo robustior resilit lux: & inde etiam impelli magis, ubi breuior est fundus: fortè & non diuersa tantum profunditas diuersæ maris tumefactionis, diuersiq; motus causa uideri debet, sed diuersa itidem eius crassities; neq; enim uel uniuersa è terra æquè crassum mare educi, uel è diuersè eo crasso non diuersos uapores extrahi existimare licet, id certè tumefieri magis, & inde magis incitari uideri debet, ubi plures, crassioresue sunt uapores. At non per uices modò fluere, refluxereq; videtur mare; sed est vbi fluminis mare perpetuò in unã fluant partē, quod in Adriatico à Nautis obseruatum tradunt, & in Mediterraneo itidē uniuerso, atq; in Oceanò amplius. Naui-

Bernardini Teleſij

gatio itaq; ab Hispania ad inſulas Occidētales, quas Colum-
bus inuenit, uiginti quatuor dierum ſpatio conficitur; at con-
tra ab inſulis ad Hispaniam, eadē propè uſis uentorum ope,
non niſi trium, aut quatuor mēſium tēpore; Aquis nimirum
occurſantibus, & in contrariam partē fluētibus. Idē & Luſita-
nis euenire aiunt, in Indiam, ſuperato Bonæ ſpei promonto-
rio, orientem uerſus nauigantibus, atq; inde redeuntibus: At
Mediterraneum, atq; Adriaticum quaſi circulo ferri. Illud
enim ab Hellesponto ad Occidētem Solē per uniuerſam Eu-
ropæ oram ad colomnas uſq; Herculeas, & Gaditanum fretū:
indē uerò per Africę littora ad Aegyptum uſque, & Syriam ad
Orientem Solem: Adriaticum uerò dictum fortē continuans
fluxum, per Illirię, Dalmatięq; oram Occidentem uerſus ad
intimum uſque ſinam, in quo Venetiæ ſitæ ſunt; at inde ad
Meridiem flaminiam uerſus flekti, ad Apuliam, inde ad Oriē-
tē Solem: inde ſcilicet uſque quaque mouetur mare, unde plu-
res, craſſiores uel elabuntur uapores: tales autem, tantiq; è mi-
nus profundo, ut exiſtimare licet, mari. Iure igitur ab Helle-
ſponte Occidentem uerſus, è breuioribus, nimirum Ariſtote-
lis teſtimonio, in profundiora uſque quaq; maria, Aquas reli-
quas nequaquam impellere uidentur, qui ex ipſis elabuntur
uapores, quòd in minus calidis, aſidueq; fluentibus, & So-
lis actionem ueluti fugientibus longe pauciores fiunt uapo-
res, & elabentes nihil aquæ retinent liquidæ, tenuesq;: At la-
cus tamē uidere eſt multos, huc modò, modò illuc impulſos,
at blande, leniterq; , ab exiguis uaporibus, nō uastos ipſos,
neque in anguſtum actos ullum, ubi clarior illorum appareat
motus, ueluti & maris.

*Tria hæc, quæ ſequuntur capita de maris aſtu, A Teleſio
quidem & ipſa elucubrata ſunt, ſed tamen ab eodē in prima
huiusce libelli editione conſultò prætermiſſa, idq; ea, ut puto,
de cauſa, quòd in hac contemplatione nondum ſibi planè ſa-
tis faceret. Erat enim tum in alienis, tum maximè in pro-
prijs ſententijs iudicandis ſanè quam difficilis, atq; moro-
ſus. Itaque nihil edere ille ſolebat, quòd non longa adhibita
diſcuſſione lentè prius, ac ſaſtidioſè probaſſet. Nos tamen,
ne ea quidem interciderè, æquum putantes, quæ ipſe rudia,
atque imperfecta reliquerat, pauca hæc de manuſcripto
exemplari*

exemplari diligenter excepta, priusquam ea sibi aliquis uindicaret, & ut sua uendicaret, in calce huiusce libelli excudenda curauimus.

Aristoteles solis vertigini, alij uero diurno lune motui maris æstum, fluxumq; & refluxum attribuunt.

Cap. X I.

ARISTOTELES (si Plutarcho credimus) Heraclitum, ut videtur, sequutus, à sole æstû fieri existimauit; plerosq; enim fiatus sua illum circumflectere vertigine; quibus ingruentibus, Atlanticumque mare protrudentibus, ipsum intumescere, atque æstuarè, & ijs tandem cessantibus, æstum sedari. alij uero, quorum opinio nostri temporis hominibus longè, ut dictum est, probabilior, quin & uerior uidetur, & quæ in libro etiam de elementorum proprietatibus Aristoteli ascripta legitur, in diurnum lune motum æstus causam referunt: illum enim hic insequi uidentur, nam ut ille in quartas diuisus est, iuxta quatuor cæli quartas, quarum quatuor sunt puncta, ortus, occasus, culmen diei, & noctis, sic singulis diebus naturalibus mare quater mouetur, bis fluendo, & bis refluxuendo; fluendo quidem cum luna ab ortu, atque ad diei culmen ascendit; refluxuendo cum à culmine ad occasum descendit: rursus cum ab occasu ad noctis culmen ascendit fluendo, ac demum à noctis culmine ad ortum usque refluxuendo. Quòd autem modò maiores, modò minores æstus sunt, diuersos lune ad solem aspectus causam esse inquirunt: tunc enim maiorem æstum esse, cum luna quadratum ad solem aspectum habet, quàm cum solis aspectu magis uacat: rursus maiorem in coniunctione, & oppositione, sed maximam in oppositione. Præterea cum ab ortu in meridiem, cælique culmen fertur, maiorem, quàm cum ab occasu uersus medium noctis, si quidem eius actio maior sit, cum ortur, quàm cum occidit; quòd mare recta aspiciat. Maiores itidem hyeme, quàm æstate esse, quòd per aquaria signa sol transeat, quæ lune uirtutem adiuant: quæ autem maria crassiorum habent aquam, semel tantum, aut bis in mense æstuarè, quòd non nisi magna lune ui moueri possunt, Tum facultat-

Se nentia
Arist. & He
racliti 3. de
placit. pho.
c. 17.

2. Opinio
Recisior.

Bernardini Telesij

tem, qua luna ita mare exagitat, inquirentes non amplius sibi ipsis consentiunt; sed alij influxum quendam à luna in mare mitti statuunt, quo mare tumescat, illoque cessante, aut immutato, tumorem amittat. Alij influxum ponunt, quo mare ad lunam attollatur, quomodo ferrum ad magnetem, hunc autem influxum ad maria occidentalia tantum mitti, quod in illa duntaxat vim luna obtineat: unde occidentalem lunam, solem orientalem appellant.

*Perperam ætus, fluxus q̄, & refluxus, reliquorum uero
maris motuum, nullam omnino Aristoteli, suisque
redditam esse causam, nec reddi omnino
posse. Cap. XII.*

Cōfutatō
sententijs
Ari. & He-
racliti.

ARISTOTELIS, Heraclitiq; sententia multis (ut videtur) claudicat modis. Primum enim maris ætus, & qui eum insequi uidetur, fluxus minimè a ventis fieri, uideri potest: si quidem, & nullis ijs flantibus, & contrariam flantibus in partem, fit, & nusquam omnino eo ordine, quo mare ætuat, residetque. Sed temere ubique spirare apparent uenti: tum modus, quo corporeum nullum demittens Sol, sua flatus circumuertat uertigine, longè est obscurissimus, & qui (ut existimare licet) inueniri Peripateticis nunquam queat: nam si ne is quidem, quò suppositus cœlo ignis, uniuerso circumuoluitur à cœlo, diu illis omnibus, summaque inquisitis diligentia, conspici non potuit; eò hic minus unquam manifestus fiat, quo uno à sole, eiusque uertigine adeo ab ipso remoti flatus, nihil (ut uidetur) intermedijs corporibus circumuolutis circumflecti queant, tum si id agat solis uertigo, flatusque insuper (ut Aristoteli placet) Atlanticum protendant, non tamen mare uniuersum simul ab illis attollatur, & per uices sedetur, & alibi æquali utrumque tempore, alibi uero inæquali, & magis alibi, alibi minus, & temere id, nulloque ordine, sed secum flatus perpetuo circumflectat sol, quomodo à cœlo uniuerso suppositus ignis circumuolui Aristoteli uidetur. Itaq; & mare uniuersum, certè Adriatici sinus minus multò quàm Tyrrhenum, ceteraque, quæ illius, Atlanticique intermedia sunt maria, quæ nihil ætuare, nihilque

nihilque vllam in partem fluere appareat, estuet, agiteturque. Qui porrò expositos maris motus in diurnum lunæ per cardines motum referunt, & influxum omnino à luna in mare emitti decernunt, à quo mare attollatur, vel ad quem ipsum sese mare efferat, uel si huic illi responderent: itaque luna exoriente, & ad diei culmē ascendente perpetuò mare attolli, effluereque videtur; ad occasum declinante sedari, refluereque; tum rursus ab occasu ad culmen noctis ascendente, rursus attolli, effluereque, & inde ad ortum declināte sedari, refluereque appareat; & si motuū omnium diuersitatis causam rectè redderent, admittendi tamē non essent, qui scilicet quod humana ratione intelligere non liceat, incorpoream facultatem à luna emitti uolunt, quæ nec aquas reliquas, nec ens aliud ullum commoueat, immisceatue quid mare vniuersum, vel cuius, lunæque in medio terra ipsa sit, attollat. & tot tantisque exagitet motibus; nihil causam explicantes, cur luna exoriente, occidenteque maximè scilicet obliqua mari facta, mare attollatur, effundaturque, medium vero cœlum tenente, itaque mari directâ facta, sedetur, deprimaturque. Quoniam vero maris motus, ut qui illum obseruarunt referunt, lunæ per cardines motui minimè respondent, nec respondere omnino possunt. Et quorum motuum discriminum rationem reddant, nō rectè, ut uidetur, & multorum nihil prorsus reddūt, & quàm longissimè absunt, reddere ut queant, reiiciendi omnino. Non scilicet perpetuo luna exoriente, mare intumescere, seseque effundere, & ad diei culmē elata, sedari, refluereque, & occidente rursus attolli, fluereque, & ad noctis culmen euecta rursus occidere, refluereque; sed temere, nulloque; certò de maris tēpore & omnia fieri uidentur. & dicto ordine si fiant, nequaquam, quod ut plurimum euenit, sex horarum spatio mare attollatur effluatque, & totidem sedetur, refluatque, sed ibi modo, ubi æquinoctialibus signis subest luna, aliàs longè breuiore, diuturnioreue. Tumperperam omnino propterea maiores, minoresue æstus fieri possunt, quòd luna magis, minusue à sole illustretur: iuxta id enim si illi differant, utique luna nihil à sole illustrata, quo tempore magni, omnino sunt æstus, nulli prorsus, aut minimi certè fiant: & peius etiam propterea occidente luna, minus mare attolli, quàm oriente, quòd oriēs rectà mare spectet: nihil enim minus occidens id facit, & si quòd luna magis recta ma-

re aspiciat, eò id magis attollatur; utique cœli medium ea tenente, magis quàm ex oriente mare attollatur, & summopere homines mirari licet, qui mare attollendi, agitandique vires à sole lunæ aduenire, cum intueantur, ponantque, maris tumefactionis, motuumque omnium causam uni lunæ, soli nullam prorsus attribuant: præterea cur in æquinoctijs magis etiã quam hyeme mare attollatur, effundaturque, nec cur maria quædam perpetuò fluminum ritu unam fluant in partem, causam reddunt usquam, & quam longissimè absunt, reddere ut queant.

Cur maris æstus, fluxusq̄, & refluxus alibi magnus minimus alibi, & eodem in mari non iisdem semper, & cur sex, ut plurimum, horarum spatium illorum uterque, at alibi maior alter, & cur unam alibi perpetuo in partem fluat mare. Cap. XIII.

AGNVS porrò, manifestusque alibi maris æstus, fluxusq̄, & refluxus, minimus alibi, at qui ægerrimè depræhendi queat, quod alibi breuius mare est, profundius alibi, nec eadẽ vniuerso subest terra, sed dura alij, densaque; alij uerò mollis, laxaque: itaq; ut in iisdẽ expositum est comentarijs, non eadem è quouis maris fundo resilit lux, sed benè aliò collecta, beneq; robusta, exilior ab alio languidiorque, quæ omnino pauciores ingeneret uapores: & motus, qui dicti sunt, non iisdem perpetuo eodẽ in mari sũt, sed alias maiores, alias verò minores, quod mare quoduis non ab eadem perpetuò, sed assiduè propemodum à diuersa Solis, lunæq; illustratur luce, & sex ut plurimum, horarum spatium mare intumescit, effunditurque; quod huiusmodi est maris dispositio, naturaq; & cœlestium corporũ in ipsum actio, ut dicto temporis spatio tot in eo generetur vapores, quot eius molem amoliri queat, & quot ne elabantur, diutius ibi retineri nõ possint. & siquidem, quod dictum est, inde, & propterea refluit omnino mare, quod ex sese effunderat, sex itidem horarum spatium residet, ex sex sese recipit mare, quod agitatam, effusumque, & assiduè forte ab elabētibus dum vaporibus

bus impulsum, motum ut sistat, propriumq; defluat in locum dicto temporis spatio opus habet. sin verò vbi refluit, non recipit modo sese, quòd eò effluerat mare, sed quod ibi positum est, contrariam fluit in partem. Itaque duplici omnino mouetur motu, & alteri contrario altero. Propterea æquali tempore fluit, refluitq;e, quod vbi ita fluit æquali temporis spatio, ubique æqualis sit uaporum copia, non simul porrò uniuersum, sed ueluti per vices altera modo eius pars estuat, effunditurq;e, modo uerò altera, quòd non uniuerso in mari perpetuo eadem vaporum copia fit, sed alibi interdum maior, minor alibi: vbi itaque maior interdum facta est, quauis facta occasione, ubi omnino prius intumuerit, seseque in alteram partem effuderit oportet: his uerò dum uiget motus, uel si iam multi parte in altera ingeniti sint uapores. nihil ex ea erumpunt, non à superposita modo, sed ab assidue superaccidente maris mole oppræssi, reiectiq;e. at uerò, ut primum is cessat, seù languet motus, erumpunt & ipsi, dictoque modo mare attollunt, & in contrariam agunt partem, at non perpetuo æquali utrumque tempore, nec sex omnino horarum spatio, sed diutius interdum alterum, & maiore utrumque minore uè temporis spatio, quod, ut dictum est, non perpetuo eodem in tempore æqualis sit vaporum copia. Mira autem infretis angustijsq;e celeritate, qua præsertim, benè quidem in longum, at non in directum, sed ueluti in obliquum, & quasi in girum extensas interiacet terras, vtramq; in partem fluit mare, quòd non ei tantum ipsius portioni per transeundæ angustix sunt, quæ in ijs continetur, sed mari uniuerso, quo ad terras impellitur. ijsq;e angustijs utrumque contineat adnexas; nihilq;e e longinquo adueniente maris motu (cui scilicet obsisti non potest) retardato. quoniam enim quod dictas ad terras delatum est mare, motum sistere retrouè, aut alterum in latus ferri ab assidue subsequente mari, & ab ambientibus terris prohibetur, vbiq;e ad angustias uniuersum confluat, & quod dictum est, uniuersum eas transfluat necesse est, at uerò ne uniuersum simul transire, nec quod remaneat subsequentiũ aquarum mole, impulsuq;e nec reijcere, nec sustinere cum possit, quod angustias subijt, & quod præcedit omne, quod subsequentiũ maris moli, cui uniuersæ angustix transeundæ sunt, & cuius motus retardari non potest, locum præbeat mira, ut dictum est, uelocitate fluat oportet, un-

de postremo fluminūritu perpetuo fluere videtur mare, maiorem ibi vaporum copiam fieri existimandum omnino est: nam si ab elabentibus uaporibus quaque versus mare impelli oportet, at ubi longè plurimi, & à quibus in subsequenti- bus sunt, summòpere copia exuperantur, eoq; etiam amplius si copia insint in terra omnino proxima mari uapores assidue educuntur, quòd eam in partem mare effundi nò potest, & ab elato omnino mari, & ipsa etiam à terra reiectum in alteram perpetuò partem feratur necesse est; & ab elabenti- bus omnino uaporibus impelli, & còtrariam omnino prom- ptius in partè oculis ipsis intueare, si paleam aqua supponas, in eamq; at ueluti palea à tergo solis lucem reflectet, quæ sci- licet uapores supposita in aqua ingeneret; in còtrariam enim partè palea ferri, & in eã elatam in altera retroferri intuebe- re, si modo qui dictus est, ex illa itidem lucem in aquam re- flectas, quod dictum porrò est æstium, dictorumq; maris motuum diuersitatem iuxta elabentium vaporum diuersi- tatem fieri, illorum omnium diuersitas, qua in diuerso fit ma- re, satis, ut videtur, manifestat. Propterea enim maximi Gal- lico in Oceano, & veneto insinu maris æstus, fluxusq; & reflus, quod breui utriusq; fundo robusta **refilit** solis, lunæq; lux, & magis omnino in illo, q̄ multò cùm amplior sit, in ampli- us sese effundat oportet: minimi uero, & qui ægerrimè cõ- prehendi queant in Siculo, Sardoque, & Tyrrheno uniuerso, quod vel Aristotelis testimonio, maria hæc profundissima sunt omnia, & inquæ delata lux vix tandè ad dẽsum defera- tur, à quo ulterius ferri prohibita uniuersa, beneq; in se ipsa collecta refiliat; maximè ibidè in plenilunio, quòd plurima à luna relucet lux, magni itidè in nouilunijs, quòd aere refrig- erato colligit sese, atque vnit proprius maris calor, itaq; ro- bustior factus plures facit, emittitq; vapores, ueluti, & pu- tealis aqua, borea spirante, frigore omnino seuiente, mini- mi in lunæ quadratis, quod nec multa à luna relucet lux, nec sese colligit maris calor; quod si (quod inquiritur) luna exo- riente attollitur, ad medium verò cœlum delata residet, & oc- cidente ea rursus, & minus attollitur mare, propterea ea eue- nire existimare licet, quod exoriens luna, quod mare paulò tenuius factum est in uapores id agit omne, & uniuersum paulò lenius facit. quoniam uerò non tot assidue fiunt, quot maris molè assidue attollant, præinexistentibus uaporibus

è mari elapsis omnibus residet, seseque colligit mare, & pluribus itidem factis iterum intumescit, at ut minus tamen nihil abdita luna, vaporibus auctis, & grauiore iam facto mare, propterea itidem minimi æstus, fluxusque, & refluxus in solstitijs, quod in hyberno quidem maximè obliqua maximèque languens, solis lux per paucos ingenerat vapores, & qui, quod neque bene, constricto iam mari elabi, nec benè tam graue factum, amoliri queat, tamdiu ibi retineat oportet, quoad summam nacti tenuitatem, vel nihil, vel modicum, quid mare attollentes elabi queant; in æstiuo verò, quod plurimos quidem, at longè tenuissimos vapores directus educit sol, & qui nihil propèmodum mare attollentes ex eo elabuntur à robusto præsertim calore laxiore facto: verè, atque Autumno maximi, quod (ut in comentario de pluuijs expositum est) medius Sol multos crassioresque educit vapores, non æquali porrò tempore mare vniuersum fluit, refluitque, sed alibi fluit, alibi refluit magis, & alibi nequaquam per uices fluit, refluitque sed perpetuò, & quod dictum est, fluminis ritu, eandem perpetuò fertur in partem, quod in non æquè profundo mari non æqualis generatur vaporum copia, sed maior (ut dictum est) in magis humili. Itaque qui perpetuò in eo fiunt fluxus, breuiore omnino in profundiora maria fieri existimare licet. Mæothis certè pontusque, è quibus ad Gæditanum vsque fretum fluxus fieri videtur, breuissimus est, quæ verò consequuntur maria multò sunt profundiora, fortè & quo pacto Mæothis, pontusque ab influentibus fluminibus in subsequencia maria expelli Aristoteli videntur, eodem & à suppositis aquarum fluxibus à quibus mare constitui visum est. Superior etiam maris, in quod influit impellitur pars, ij certè quia dalcibus nihilo, nihiloque sint pauciores, minores etiam qui aliundè fit fluxus, quacunque is fiat occasione, dum contrario, & æquè vehementi obuius fiat, nunquam cesset, ambigi non potest.

F I N I S.

I N D E X
C A P I T V M
L I B R I
De Mari.

- M**ARE non propria natura salsum esse, sed dulcibus eius partibus à Sole in uapores actis, & calida, siccaque exhalationis commistione salsum esse factum, & perpetuò tale fuisse Aristoteli uisum. Cap. I. pag. 3. a
- Mare aquæ elementum Aristoteli positum esse. Cap. I I. pag. 4. b
- Mare nec tenuium, dulciumque partium abscessu, nec calida siccaque exhalationis commistione crassum factum esse salsumque. Cap. III. pag. 6. b
- Mare sui natura salsum esse, & è terra dulcium aquarum ritu, & è proprijs oriri fontibus. Cap. IIII. pag. 7. b
- Mare aquæ elementum uideri non posse, nec Aristoteli uideri debuisse, nec rectè causam eius explicatam esse, cur tot illabentibus in spiritum aquis, minimè excrescat mare. Cap. V. pag. 8. a
- Quibus motibus, & quam ob causam moueri mare Aristoteli uideatur. Cap. VI. pag. 8. b
- Non rectè Maris motuum causas ab Aristotele redditas esse. Cap. VII. pag. 9. a
- Mare è terra assiduè à Sole, at non ex omni tamen, sed è profunda illa educi, & cur crassum, calidumque factum est. Cap. VIII. pag. 10. b
- Cur aquæ marinæ dulcibus copiosiores, & cur tot illabentibus in ipsum fluuijs maius non fiat Mare. Cap. IX. pag. 11. b
- Motum Mari necessarium fuisse, & à quibus intumescit, moueturque. Cap. X. pag. 12. a
- Aristoteles solis uertigini, Alij uerò diurno lunæ motui Maris æstus, fluxumque, & refluxum attribuunt. Cap. XI. pag. 14. a
- Perperam æstus, fluxusque, & refluxus, reliquorum uerò motuum nullam

I N D E X.

*nullam omnino Aristoteli, suisque redditam esse causam, nec red-
di omnino posse. Cap. XII. pag. 14. b*
*Cur Maris æstus, fluxusque, & refluxus alibi magnus, minimus
alibi, & eodem in mari non idem semper, & cur sex (ut plu-
rimum) horarum spatio illorum uterque, at alibi maior alter,
& cur unam alibi perpetuò in partem fluit mare. Cap. XIII.
pag. 15. b*

F I N I S.

№ 2831 627

8-2-20

13696

